

DAN NARAVE

12. JUNIJ 2026

— NARAVOVARSTVENI FORUM IN PODELITEV —
DRŽAVNE NAGRADE NA PODROČJU OHRANJANJA NARAVE

POROČILO O DOGODKU – DAN NARAVE 2026:
NARAVOVARSTVENI FORUM IN PODELITEV DRŽAVNE NAGRADE
NA PODROČJU OHRANJANJA NARAVE

Brdo pri Kranju, petek, 12. 6. 2026

OTVORITEV DOGODKA IN POZDRAVNI NAGOVORI

Dogodek se je začel s pozdravnima nagovoroma generalne direktorice Direktorata za naravo na Ministrstvu za okolje in prostor (MOP), dr. Katarine Groznik Zeiler in predstojnice Mediteranskega inštituta za okoljske študije pri Znanstveno raziskovalnem središču Koper, dr. Jerneje Pence.

Generalna direktorica dr. Groznik Zeiler je poudarila, da si področje narave ter izjemne zgodbe ohranjanja narave v Sloveniji zaslužijo en dan na leto prav posebno pozornost. Slovenija se po kazalnikih Nature 2000 uvršča v sam vrh Evropske unije, pri čemer ohranjena narava ostaja glavni razlog za tuje obiske države. Ankete izvedene v zadnjih letih pa tudi kažejo, da večina prebivalcev Slovenije ohranjanju in obnovi narave pripisuje velik pomen. Dr. Groznik Zeiler je opisala tudi naloge MOP ter glavne poudarke zadnjega leta, med njimi pripravo osnutka Nacionalnega načrta za obnovo narave, pripravo predloga strateškega LIFE projekta, potrjevanje Natura kohezijskih projektov in spremembo Zakona o ohranjanju narave. Kljub proaktivnemu pristopu, pa bodo potrebni še dodatni naporji za doseganje bistvenega izboljšanja doseganja ciljev ohranjanja in obnove narave v Sloveniji, kjer je posebej poudarila pomen sodelovanja z drugimi ključnimi akterji in sektorji. Še naprej se bo tudi potrebno truditi, da se bo še v prihodnje dokazovalo, da velik delež omrežja Natura 2000 v Sloveniji ni ovira pri razvoju države, temveč temelj razvoja in blaginje. »Vodilni svetovni strokovnjaki na področju podnebnih sprememb in varstva biodiverzitete so si enotni: dobro ohranjeni in funkcionalni ekosistemi predstavljajo ključnega zaveznika pri uspešnem odzivu družbe na ekstremne okoljske spremembe.«

V nadaljevanju, je v svojem otvoritvenem nagovoru, predstojnica Mediteranskega inštituta za okoljske študije, dr. Jerneja Penca poudarila da so za dobro varstvo narave potrebna različna znanja, vključno z družboslovnimi in interdisciplinarnimi študijami ter znanja in izkustva ljudi, ki z naravo živijo. Pri tem je poudarila ugotovitve Mednarodnega odbora za biotsko raznovrstnost in ekosistemske storitve (IPBES – angl. International Panel for Biodiversity and Ecosystem Services), kjer so ključni vzroki za degradacijo narave družbeni. Tako je nadaljevala da je varstvo narave odvisno od ljudi, ne le od infrastrukture ter da posledično današnji naravovarstveni izzivi zahtevajo nove načine sprejemanja odločitev. »Pri tem ne gre za manj pravil. Gre za boljša

pravila. Takšna, ki omogočajo prilagodljivost, ne da bi s tem opuščali visoke standard.« Svoj nagovor je sklenila s pozivom, da so za ohranjanje in obnovo narave v prihodnje ključni ljudje, pogum in spremembe.

OKROGLA MIZA: PREDSTAVITVE PRIMEROV IZBOLJŠANJA STANJA NARAVE

Strokovni del dogodka je prinesel razpravo o konkretnih primerih dobrih praks in izkušnjah, ki jih v Sloveniji že imamo pri izboljševanju stanja narave. Pogovor je vodil skozi tri vsebinska področja: **Natura 2000 kohezijske projekte, obnovo narave v praksi ter sobivanje človeka in narave.**

Andrej Bibič, vodja Sektorja za biotsko raznovrstnost na Direktoratu za naravo, MOP, je predstavil uspehe na področju ohranjanja narave znotraj območij Nature 2000: »Ključni dosežki so vključitev izvajanja ukrepov za vrste Nature 2000 v sistem gozdarskega načrtovanja, zagotovitev okvirno 20.000 ha ustrezne rabe kmetijskih zemljišč v okviru Skupne kmetijske politike ter zagotavljanje zelo omejujoče rabe ali rabe, ki gre nasproti sedanjim trendom (npr. zaraščanju v JV Sloveniji) s projekti kohezijske politike in programa LIFE na okvirno 2.400 ha površin.« Kot pomembno je izpostavil, da je veliko ohranjene narave v Sloveniji tudi postavljene na ogled in doživljanje ter izobraževanje državljanom z info centri in učnimi potmi zlasti, kjer je zgledno upravljanje (od obalnih in osrednjeslovenskih mokrišč, do kraške in alpske Nature 2000 ter delov Goričkega).

Evropska kohezijska sredstva so pomemben vir podpore za ohranjanje in izboljševanje stanja ter obnovo narave v okviru upravljanja območij Nature 2000. Kot je povedala **Alenka Gorjan**, vodja projekta [ZaKras2](#) v Parku Škocjanske jame, so kohezijski projekti parku odprli novo poglavje delovanja. »S pomočjo kohezijskih sredstev se je lahko začelo reševati največje izzive v varstvu narave na Krasu. Pred tem smo te izzive lahko reševali le na mikro ravni znotraj samega osrednjega območja regijskega parka na zelo majhnih površinah. S kohezijskimi projekti pa se je območje reševanja razširilo na celotno območje Nature 2000 Kras in omogočilo reševanje velikih površin,« je podčrtala Gorjan.

Projekt LIFE-IP NATURA.SI pomembno dopolnjuje in doprinaša k izboljševanju stanja v naravi. **Maja Cipot**, vodja projekta [LIFE-IP Natura.si](#) na MOP je povedala, da 8 letni integrirani projekt povezuje 15 partnerjev iz različnih sektorjev - od varstva narave, kmetijstva, gozdarstva, upravljanja voda, znanosti in komunikacije. Cilj projekta je izboljšati upravljanje Nature 2000 v Sloveniji. Deluje na sistemskem nivoju (s pripravo ključnih dokumentov, povezovanjem sektorjev, zagotavljanjem podatkov), z izvajanjem konkretnih dejavnosti obnove na terenu in strateškim pristopom h komuniciranju med vsemi akterji, ki se na terenu srečujejo z Naturo 2000. »Ključni element je tudi komunikacija. Tako strateško komuniciranje z javnostjo kot interno komuniciranje v partnerstvu. V proces smo vključili facilitatorja, izvajali delavnice in pripravili skupno komunikacijsko strategijo. To je pomagalo uskladiti razumevanje – včasih že same besede, kot je »narava«, »intenzivno /ekstenzivno« pomenijo različne stvari za različne ljudi in sektorje,« je poudarila Cipot.

Projekti obnove narave pa so se izvajali tudi izven neposrednega okvira [Programa upravljanja območij Nature 2000](#). Najbolj očitni so na degradiranih industrijskih in periurbanih območjih, kjer so danes vzpostavljeni naravni rezervati. V primeru Škocjanskega zatoka je bilo degradirano območje laguna, katero se je zasipavalo z odpadki in polnilo s komunalnimi vodami, v Ormoških lagunah pa industrijski objekt, čistilno napravo odpadnih voda iz tovarne sladkorja Ormož, ki je skupaj s tovarno prenehala obratovati. Obnova habitatov in vrnitev življenja na območji je potekala v več fazah in z uresničevanjem več evropskih projektov, največ s programi LIFE in Interreg. V tem pogledu sta obe območji tudi živ dokaz uspešnosti omenjenih programov, katerim se Evropa odpoveduje. Po besedah **Tilna Basleta**, direktorja [Društva za opazovanje in preučevanje ptic Slovenije](#) (DOPPS) je: »Največje gonilo renaturacij na območju Škocjanskega zatoka in Ormoških lagun bil človeški entuziazem. Relativno majhna skupina ljudi je z vizijo, veliko mero poguma in vztrajnosti dosegla nemogoče.«

V nadaljevanju se je pogovor obrnil še k dobrim praksam pri upravljanju z velikimi zvermi. V Sloveniji se je skozi leta izvajalo veliko aktivnosti in projektov na tem področju - od preselitev risov do raziskav, spremljanja stanja ter predlogov za boljše upravljanje z medvedi in volkovi. **Hubert Potočnik**, asistent na Oddelku za biologijo, Biotehniške fakultete Univerze v Ljubljani je spomnil, da se je v Sloveniji v zadnjih desetletjih oblikoval eden bolj celovitih pristopov k ohranjanju velikih zveri v evropskem prostoru, kjer se prepletajo dolgoletna tradicija sobivanja, znanstveno podprto upravljanje ter intenzivno mednarodno sodelovanje. Med ključne dosežke nedvomno sodi uspešna ohranitev vseh treh avtohtonih vrst – rjavega medveda, volka in risa. Na področju sobivanja z velikimi zvermi so bili doseženi vidni premiki, zlasti z razvojem in sofinanciranjem preventivnih ukrepov za zmanjševanje škod. Uporaba električnih ograj, pastirskih psov in drugih zaščitnih sredstev je postala bistveno bolj razširjena, sistem odškodnin pa omogoča ublažitev ekonomskih posledic škode. »Hkrati so se okrepile aktivnosti ozaveščanja in vključevanja javnosti, kar prispeva k večjemu razumevanju vloge velikih zveri v ekosistemu. Kljub temu ostaja družbeni vidik eden najzahtevnejših elementov upravljanja, saj so stališča javnosti pogosto raznolika in včasih polarizirana,« je zaključil Potočnik. Na slednje je opozorila tudi **Mateja Blažič**, vodja Sektorja za upravne zadeve, Direktorat za naravo, MOP. Po njenem je glavni izziv doseči, da se pri upravljanju s populacijami velikih zveri čim bolj zmanjša polarizacija družbe. Trenutno se krepi pol, ki je proti kakršnem koli posegu, stroka pa dokazuje in zatrjuje, da brez takšnega posega upravljanje in obstoj velikih zveri v Sloveniji ni mogoč. Velike zveri v Sloveniji živijo v kulturni krajini, kjer smo prisotni tudi ljudje. »Upravljanje velikih zveri mora temeljiti tudi na družbeni sprejemljivosti. Cilj mora biti zmanjšati število konfliktov s človekom in s tem zagotoviti možnosti za dolgoročno ohranitev zveri, med drugim s preprečevanjem nastanka škod in odškodninskim sistemom, informiranjem, dialogom in vključenostjo deležniških skupin, poseganjem v populacije v primerih, ko so za to izpolnjeni vsi zakonsko določeni pogoji. Pomembne so tudi raziskave in ohranjanje habitata.«

DELAVNIŠKE RAZPRAVE & NARAVOVARSTVENI FORUM

Pred osrednjim predavanjem, je sledil še del dogodka namenjen mreženju ter izmenjavi pogledov in izkušenj, ki je potekal preko dveh vzporednih aktivnosti. Na naravovarstvenem forumu se je predstavilo 7 različnih projektov in institucij. Predstavili so se:

- LIFE integrirani projekt Natura.Si – Ministrstvo za okolje in prostor
- LIFE Capacity Building – Ministrstvo za okolje in prostor
- LIFE OrnamentallAS – Zavod za varstvo narave Slovenije
- Krajinski Park Pivška presihajoča jezera – Občina Pivka
- Krajinski park Ljubljansko barje
- Krajinski park Goričko
- Regijski park Škocjanske jame

Hkrati pa so potekale tudi delavniške razprave, ki so pokrile tri glavna področja in šest podporočij in sicer:

1. Obnova narave in Natura 2000
 - a. Delavnica »visioning« na področju kmetijstva, urbanih ekosistemov in obnove rečne povezljivosti za obnovo narave (moderatorica: dr. Daša Majcen)
 - b. Izzivi in uspehi upravljanja z območji Nature 2000 (moderator: Nino Kirbiš)
2. Sobivanje človeka in narave
 - a. Izzivi in uspehi upravljanja velikih zveri (moderatorica: Manca Baznik)
 - b. Sobivanje in vključevanje lokalnih skupnosti (moderator: Marko Maver)
3. Vključevanje javnosti v ohranjanje narave
 - a. Vključevanje mladih (moderator: Luka Šparl)
 - b. Vključevanje v obstoječe in formalne procese (moderator: dr. Sašo Gorjanc)

V nadaljevanju so povzeti vsi zapisi vseh omizij, ki bodo posredovani tudi vsem ključnim akterjem na dotičnih področjih za preučitev in smiselno vključitev v delovne procese in prakse na Ministrstvu za okolje in prostor.

Visioning na področju obnove narave v kmetijstvu, urbanih ekosistemih in rečni povezljivosti

Omenjenim trem temam so se udeleženci posvetili v obliki 'vizioniranja'. Šlo je za strukturiran proces, na katerem so udeleženci (bilo jih je ca. 25) skupaj oblikovali jasno predstavo o želeni prihodnosti. S tem so razvili skupno vizijo, ki nam pomaga razumeti cilje in kako jih doseči. Pričakovanja in vrednote smo skušali med udeleženci uskladiti ter spodbuditi kreativno razmišljanje, preko česar smo grobo začrtali smer razvoja in oblikovali ključne strateške cilje.

Zeleno kmetijstvo

Vizija zelenega kmetijstva temelji na uravnoteženem odnosu med pridelavo hrane, varstvom narave in ohranjanjem kulturne krajine. V takšni prihodnosti bi bilo kmetijstvo dovolj razvito, da bi lahko zanesljivo preskrbovalo ljudi s kakovostno hrano, hkrati pa bi se preprečilo zaraščanje in opuščanje obdelovalnih površin. Pomemben del te vizije je povečanje števila mejic ter cvetočih pasov, ki zagotavljajo življenjski prostor in hrano za opraševalce ter prispevajo k večji biotski raznovrstnosti.

Vizija vključuje tudi prizadevanje, da se v tla veže čim več ogljika, kar pozitivno vpliva tako na podnebje kot na rodovitnost prsti. Kmetijske površine naj ostanejo primarno namenjene pridelavi hrane, zato se naj postavlja fotovoltaike na obdelovalnih zemljiščih. Poseben poudarek je namenjen spodbujanju mladih kmetov ter ohranjanju majhnih kmetij, zlasti v gorskih območjih, kjer imajo pomembno vlogo pri ohranjanju kulturne krajine.

V takšni viziji sta kmetijstvo in naravovarstvo tesno povezana in delujeta kot zaveznika, saj skupaj prispevata k trajnostnemu razvoju, ohranjanju narave in dolgoročni prehranski varnosti.

Zelena mesta

Vizija zelenih mest temelji na ustvarjanju prijetnega, zdravega in trajnostnega urbanega okolja, v katerem ima narava pomembno vlogo. V takšnih mestih je več zelenih in modrih površin, kot so parki, drevoredi, vodne površine in drugi naravni elementi, ki izboljšujejo kakovost bivanja. Poseben poudarek je na uvajanju zelenja tudi na manj običajnih lokacijah, na primer z zasaditvijo cvetlic na strehah avtobusnih postaj in drugih urbanih strukturah.

Mesta v tej viziji vključujejo več ozelenjenih javnih površin in trgovskih centrov ter razvoj tako imenovanih žepnih parkov, ki predstavljajo manjše zelene oaze v gosto pozidanih območjih. Pomembno vlogo imajo tudi propustne površine na parkiriščih in pločnikih, ki omogočajo boljše upravljanje z meteorno vodo. Pri zasaditvah se uporabljajo predvsem avtohtone rastline, ki so prilagojene lokalnim razmeram, s čimer se povečuje odpornost urbanega okolja.

Vizija vključuje tudi širšo uporabo zelenih ravnih streh, ki prispevajo k zmanjševanju segrevanja mest ter izboljšujejo bivalne pogoje. V takšnih mestih se varujejo vse zelene površine, tudi zasebne, saj predstavljajo pomemben del celotnega ekosistema. Zagotovljen je tudi dovolj velik prostor za rast rastlin, na primer z načrtovanjem ustreznih sadilnih jam.

Zelena mesta odlikuje tudi trajnostna mobilnost, kjer je javni prevoz učinkovit in časovno konkurenčen avtomobilu, kar zmanjšuje prometne obremenitve in onesnaževanje. Obenem je razmišljanje o prostorskem razvoju skrbno premišljeno, vključno z morebitno decentralizacijo, ki lahko razbremeni mestna središča. V takšni viziji so zelene rešitve in razvoj urbano načrtovani, kar omogoča hitro uresničevanje projektov in dolgoročno izboljšuje kakovost življenja v mestih.

Prostotekoče reke

Vizija prostotekočih rek temelji na ohranjanju rek v njihovem naravnem stanju, kjer lahko prosto tečejo in ohranjajo svoje ekološke funkcije. V takšni prihodnosti imajo reke dovolj prostora za naravne procese, njihove obale pa so urejene kot naravni obrežni pasovi, ki podpirajo biotsko raznovrstnost in izboljšujejo odpornost na poplave. Poseben poudarek je na tem, da se vodi ponovno zagotovi prostor, kar pomeni tudi premislek o omejevanju posegov v prostor in spremembi politike pozidave ob rekah.

Vizija priznava, da obstaja tudi konflikt med ohranjanjem rek in energetiko, vendar poudarja potrebo po iskanju kompromisnih rešitev ter boljšem usklajevanju med različnimi sektorji. Pomembno vlogo ima postopno odstranjevanje ovir v rekah, zlasti manjših pregrad, ki motijo naravni tok vode in življenje vodnih organizmov.

V takšni viziji je družba ozaveščena o pomenu prostotekočih rek za okolje in kakovost življenja, zato aktivno podpira njihovo varovanje. Ob rekah ni prostora za špekulacije z zemljišči, temveč se upravljanje prostora izvaja odgovorno in dolgoročno. Pomemben del te prihodnosti je tudi odstranjevanje invazivnih rastlinskih vrst ob rekah, kar omogoča obnovo naravnih ekosistemov.

Prostotekoče reke so v tej viziji razumljene kot ključni naravni sistem, ki povezuje varstvo narave, upravljanje voda in dobrobit ljudi, zato postanejo pomemben del trajnostnega razvoja družbe.

Izziv in uspehi upravljanja z območji Nature 2000

Na delavnici so udeleženci obravnavali ključne izzive pri upravljanju območij Natura 2000 in oblikovali predloge rešitev za izboljšanje stanja.

Ključni izzivi

Udeleženci so izpostavili več sistemskih težav, ki vplivajo na učinkovitost upravljanja:

- Težave pri poročanju izvajanja PUN: obstoječi ukrepi pogosto nimajo neposrednega vpliva na doseganje varstvenih ciljev (npr. ukrepi v prostorskem planiranju), kar otežuje vrednotenje uspešnosti.
- Razdrobljenost upravljanja voda: obstajata dva vzporedna, pri čemer naravovarstvo nima zadostnega vpliva na usmerjanje ukrepov, temveč pogosto zgolj preprečuje škodo.
- Omejen vpliv na razvojne politike: varstvo narave nima vpliva na ključne strateške dokumente, kot je strategija turizma, ki ni bila predmet celovite presoje vplivov na okolje (CPVO).
- Neustrezna določitev območij: določena Natura 2000 območja bi bilo potrebno revidirati, da bi bolje odražala dejanske varstvene potrebe.
- Podnebne spremembe: pričakovani so dodatni pritiski na habitate in vrste, kar bo še otežilo doseganje varstvenih ciljev.

Predlagane rešitve

Za naslovitev izzivov so bile oblikovane naslednje usmeritve:

- Vzpostavitev "neto Natura" pristopa v prostorskem planiranju: opredelitev površin, namenjenih ohranjanju in obnovi narave, kot jasen razvojni okvir.
- Krepitev vloge naravovarstva v presojah: naravovarstvo naj ne bi presojalo le planov in programov, temveč tudi konkretne dejavnosti in posege.
- Izboljšanje upravljanja voda: prehod na bolj podrobno načrtovanje na ravni posameznih vodotokov, s celostnim pristopom k obravnavi izzivov (ekološki, poplavni, gospodarski vidiki).

Sklep

Razprava je pokazala, da so ključni izzivi predvsem sistemske narave in povezani z nezadostno integracijo varstva narave v druge sektorje. Rešitve zato poudarjajo boljše medsektorsko usklajevanje, zgodnejše vključevanje naravovarstvenih ciljev v načrtovanje ter bolj operativno in ciljno usmerjeno upravljanje prostora in naravnih virov.

Izzivi in uspehi upravljanja velikih zveri

Slovenija je ena redkih evropskih držav, kjer so se ohranile vse tri avtohtone vrste velikih zveri – rjavi medved, volk in ris. Te vrste predstavljajo pomemben del naravne dediščine in ključni element zdravih ekosistemov.

V zadnjih desetletjih je Slovenija razvila celovit in uspešen sistem njihovega upravljanja, ki temelji na znanstvenih raziskavah, mednarodnem sodelovanju in dolgoletni tradiciji sobivanja človeka z naravo. Populacije medveda in volka so stabilne, medtem ko se je stanje risa izboljšalo tudi z doselitvijo novih osebkov iz tujine.

Upravljanje velikih zveri vključuje: spremljanje populacij (genetske analize, fotopasti, telemetrija), zaščito ljudi in njihovega premoženja (ograje, pastirski psi), izplačevanje odškodnin za škodo.

Pomemben korak je tudi uvedba sistema za hitro ukrepanje ob nevarnih situacijah ter digitalno orodje za prijavo opažanj medveda -MEDVEDOFON.

Napredek v sobivanju z velikimi zvermi na podlagi obstoječih ukrepov je viden predvsem pri boljšem preprečevanju škod in večji ozaveščenosti ljudi. Kljub temu pa sobivanje z velikimi zvermi ostaja izziv, saj prihaja do škode na živini in občutka ogroženosti pri ljudeh.

Med ključnimi izzivi za prihodnost so predvsem zmanjševanje konfliktov med ljudmi in zvermi, premostitev različnih mnenj v družbi, ohranjanje povezanih življenjskih prostorov za živali,

Strokovnjaki poudarjajo, da vprašanje prihodnosti ni več, ali bomo velike zveri ohranili, temveč kako jih bomo uspešno vključili v prostor in družbo. Ključno bo sodelovanje, dialog in iskanje ravnovesja med varstvom narave in potrebami ljudi.

Velike zveri so trajen del slovenskega prostora – njihov obstoj pa je odvisen predvsem od našega znanja, sodelovanja in pripravljenosti na sobivanje.

Namen delavnice Sobivanje z velikimi zvermi je bil udeležencem ponuditi priložnost, da se opredelijo do ključnih poudarkov aktualnega vodstva in stroke glede stanja upravljanja velikih zveri v Republiki Sloveniji.

Na podlagi razprav v okviru okrogle mize o sobivanju in upravljanju velikih zveri so udeleženci podali svoje predloge za izboljšave, kritična razmišljanja, opažanja s terena ter osebna mnenja. Predlogi z delavnice so bili usmerjeni v še učinkovitejše in bolj proaktivno ozaveščanje javnosti ter krepitev preventivnih ukrepov za zmanjševanje konfliktov. Poseben poudarek je bil na povečanju dostopnosti subvencioniranih zaščitnih sredstev, kot so ograje, pastirski psi in zaščitne ovratnice. Obstoječi sistem preventivnih ukrepov bi bilo smiselno nadgraditi tako, da bi upravičenost do teh ukrepov temeljila že na življenju na območju prisotnosti velikih zveri, in ne zgolj na nastanku škode.

Za večjo učinkovitost sistema je bila izpostavljena tudi potreba po krejitvi kadrovskih zmogljivosti, tako na terenu kot na administrativni ravni, s ciljem hitrejšega izvajanja ukrepov ter bolj ažurnega izplačevanja odškodnin.

Razprava o strategiji upravljanja velikih zveri je izpostavila usmeritev k bolj ciljanemu upravljanju, pri katerem bi se posegi v populacije omejevali predvsem na problematične osebkke. Kot ena izmed možnosti se je omenjala tudi fizična premestitev posameznih živali, tudi v države z ohranjenimi habitatami in nižjo številčnostjo populacij. Tak pristop bi lahko prispeval k iskanju ravnovesja med varstvom narave ter potrebami in pričakovanji ljudi.

Posebej je bil izpostavljen tudi problem krivolova, za katerega se ocenjuje, da zahteva boljši nadzor in strožje sankcioniranje. Ob tem se kot pomemben izziv prepozna vpliv subjektivnih stališč na upravljanje, saj ta lahko spodbujajo strokovne odločitve in znanstvena dognanja, ki bi morala ostati temelj upravljanja velikih zveri.

Kot pomemben ukrep se poudarja ponovno vzpostavljanje povezljivosti habitatov, ki omogoča nemoteno prehajanje velikih zveri med območji in državami. Pri načrtovanju prometne infrastrukture bi morali biti elementi, kot so zeleni prehodi, mostovi in drugi premostitveni objekti, obvezni del vsake nove gradnje. Obenem je treba na podlagi poznavanja vedenja velikih zveri in rednega monitoringa obstoječo infrastrukturo sistematično dopolnjevati z manjkajočimi rešitvami, ki zagotavljajo povezljivost habitatov ter usmerjeno in varno gibanje živali.

Udeleženci so izpostavili velik pomen rednega nacionalnega in mednarodnega monitoringa velikih zveri (na eno- do dvoletni ravni), ki predstavlja ključno orodje za spremljanje stanja, razumevanje dinamike ter strokovno utemeljeno upravljanje populacij.

Udeleženci so izrazili jasno podporo sofinanciranju nacionalnih in mednarodnih projektov na področju upravljanja velikih zveri. Ob tem so posebej poudarili, da je ključnega pomena, da se učinkoviti ukrepi in dobre prakse, razviti v okviru teh projektov, sistematično vključujejo v obstoječe politike in izobraževalne procese ter se ohranjajo tudi po zaključku projektov.

Pri prostorskem načrtovanju je razprava izpostavila dejstvo, da si človek in velike zveri pogosto delijo enake življenjske prostore. Človek vse intenzivneje posega v naravno okolje – ne le zaradi gospodarskih dejavnosti, temveč tudi zaradi rekreacije, oddiha in potrebe po kakovostnem življenjskem okolju ter blaženju posledic podnebnih sprememb. Takšni pritiski dodatno povečujejo možnosti za konflikte med človekom in zvermi. Udeleženci so poudarili, da mora biti prostorsko načrtovanje v prihodnje še bolj usmerjeno v iskanje uravnoveženih rešitev, ki upoštevajo tako potrebe ljudi kot tudi ohranjanje narave.

Ključno orodje za razumevanje in uspešno upravljanje z velikimi zvermi so udeleženci prepoznali v učinkoviti komunikaciji ter aktivnem vključevanju deležnikov. Poseben poudarek so namenili izobraževanju in ozaveščanju javnosti, zlasti mlajših generacij, pri čemer izstopa potreba po več intencionalnega učenja – ne le na teoretični, temveč predvsem na praktični, izkustveni ravni.

Sobivanje in vključevanje lokalnih skupnosti

Udeleženci delavnice so razpravo začeli z vprašanjem, kaj sploh pomeni sobivanje in kako ga razumemo v različnih okoljih. Izpostavljeno je bilo, da sobivanje ni zgolj odsotnost konfliktov med človekom in naravo, temveč aktiven proces iskanja ravnovesja med različnimi interesi, vrednotami in pričakovanji. Pri tem se je odprlo tudi vprašanje objektivnosti in subjektivnosti v naravovarstvu – čeprav stroka pogosto temelji na podatkih in znanstvenih ugotovitvah, ljudje

prostor, naravo in spremembe doživljajo skozi lastne izkušnje, vrednote in identiteto, zato popolnoma objektivnega pogleda pogosto ni mogoče doseči.

Velik poudarek je bil namenjen iskanju ravnovesja med družbeno sprejemljivostjo posameznih ukrepov in potrebami učinkovitega upravljanja narave. Udeleženci so opozorili, da uspešno upravljanje ne more temeljiti zgolj na strokovnih argumentih ali zgolj na željah lokalnega prebivalstva, temveč zahteva dialog, medsebojno razumevanje in pripravljenost na kompromise. Ob tem je bilo večkrat poudarjeno, da je dolgoročna uspešnost ukrepov odvisna od stopnje zaupanja med upravljavci, stroko, lokalnimi skupnostmi in drugimi deležniki.

Razprava je segla tudi širše, k vprašanju človekovega odnosa do narave. Udeleženci so izpostavili, da narava ni zgolj vir surovin, prostor rekreacije ali predmet varovanja, temveč pomemben del družbene identitete, kakovosti življenja in občutka pripadnosti prostoru. Ohranitev narave zato ni zgolj strokovno ali upravljavsko vprašanje, temveč tudi vprašanje vrednot, kulture in odgovornosti do prihodnjih generacij.

Kot pomemben izziv je bila prepoznana potreba po zgodnjem in iskrenem vključevanju lokalnih skupnosti v procese odločanja. Pri tem ni dovolj zgolj formalno obveščanje, temveč je treba ustvarjati prostore za pogovor, izmenjavo pogledov in soustvarjanje rešitev. Udeleženci so poudarili, da lahko prav občutek slišnosti in vključenosti pomembno prispeva k večji podpori ukrepom ter zmanjševanju konfliktov in polarizacije v družbi.

Skupni zaključek razprave je bil, da sobivanje človeka in narave ni stanje, ki ga enkrat dosežemo, temveč neprekinjen proces učenja, prilagajanja in iskanja ravnovesja med potrebami ljudi, varstvom narave in širšim družbenim interesom. Pri tem ostajajo ključni odprt dialog, medsebojno zaupanje ter zavedanje, da je kakovost človekovega življenja dolgoročno neločljivo povezana z zdravimi in dobro ohranjenimi ekosistemi.

Vključevanje mladih

Udeleženci so izkazali velik interes za to temo z veliko odzivov, saj so razpoznali pomen vključevanja mladih v naravovarstvo, s pomenom za vključevanje, pripadnost, poistovetenje, ter se navezali tudi na pomen prehoda od ozaveščanja k soustvarjanju ter življenjskih vrednot. Pri tem so bile izpostavljene povezave z spletnimi socialnimi omrežji, kot so TikTok, YouTube, Instagram in Facebook.

Razprava je naslovlila več ključnih področjih, kot so izzivi, strahovi, primeri dobrih praks, priložnosti in želje. Med izzivi so udeleženci izpostavili težave s togostjo institucionalnih komunikacijskih kanalov ter pogosto razpršen in površen fokus, ki ne omogoča aktivacije mladih. Večkrat je bil izpostavljena tudi problematika izoliranosti in individualizma, s čimer je težko doseči občutek varnosti pri mladih. Ob tem se je potrebno tudi zavedati, da mladi doživljajo negotovost glede prihodnosti s pogostimi občutki tesnobe zaradi velikih kriz s katerimi se soočamo.

Kljub tem izzivom pa so udeleženci identificirali več obstoječih dobrih praks:

- Gozdna pedagogika in eksperimenti (omenjeni večkrat),
- Postavljanje zgleda in moralna priznanja,
- Tabori za mlade,
- Uporaba aplikacij Plant Net motivira vključevanje,
- Izkustveno učenje,
- Vključevanje otrok v osnovnih šolah in študentov,
- Gradnja skupnosti.

Tako so udeleženci delavnici izpostavili tudi več proaktivnih priložnosti za izboljševanje vključevanja mladih, kot so:

- Nevsiljivi ukrepi
- Influencerji
- Vključitev varstva narave v šole, s posebnimi pomeni:
 - Vloga zgodnjega izobraževanja
 - Zagotavljanje občutka varnosti
 - Varstvo narave kot deljenje zgledov
 - Nadgradnja učnih procesov
 - Varstvo narave kot pedagoški proces
 - Vključevanje starostnikov, ki imajo posmehljiv odnos
- Teambuildingi in delovne akcije, ki vključujejo elemente druženja
- Strogi naravovarstveni termini nimajo posluha
- Vključevanje v srednje šole in delo z dijaki.

Med željami pa so bile izpostavljene priprava lokalnih empiričnih učnih vsebin, vključitev mladih kot skrbnikov narave in zagotovitev strateškega okvira za pedagoško delo z mladimi.

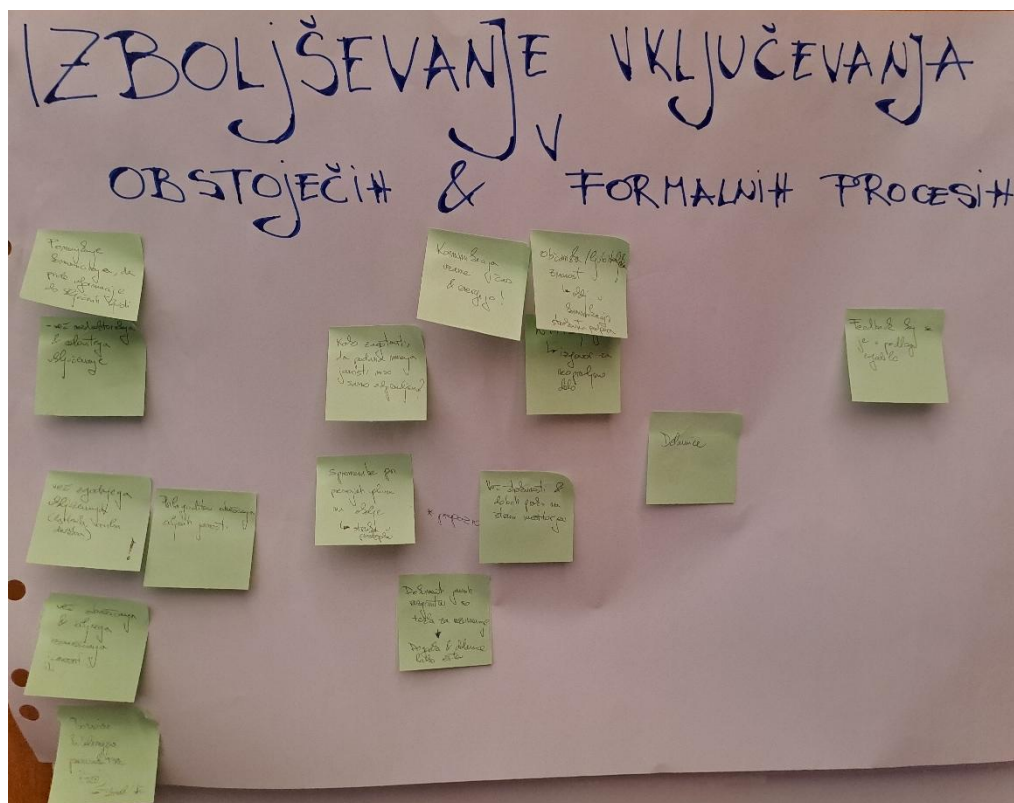
Dve glavni misli sta se vlekli skozi celotno delavnico in sicer:

1. Varstvo narave se prične z vzgojo doma. Starši so prvi, ki lahko vključujejo tematike varstva narave v odnosu s svojimi otroki, na način, da bo ohranjena narava postala ponotranjena življenjska vrednota.
2. Varstvo narave je treba nujno v večji meri vključiti v praktični – terenski – del izobraževalnega procesa na vseh stopnjah, od vrtcev do univerz. Za učenje mladi ne potrebujejo najbolj nedotaknjenih delov narave, temveč se lahko o naravi izobražujejo praktično povsod. Bistveno je, da izobraževanje poteka z zgledom, ki ga odstirajo starejši.

Posebej je bilo poudarjeno, da je potrebnega več zgodnjega in predvsem ciljnega vključevanja ter obveščanja javnosti in ključnih deležnikov (npr. lastniki zemljišč, civilna družba). Tudi v primerih, ko se zgodaj vključuje javnost, velikokrat sama informacija, da se ti procesi odvijajo ne pride do pravih ljudi pravi čas. Medtem, ko formalni procesi v večini primerov ne zahtevajo zgodnjega vključevanja javnosti in deležnikov, pa so udeleženci izpostavili več dobrih praks, kot je bilo zbiranje pobud ob prenovi območnih gozdnogospodarskih načrtov preko delavnic (Zavod za gozdove Slovenije), lokalna pobuda za ustanovitev Krajinskega parka Debeli rtič ter vključevanje ključnih deležnikov in lastnikov pri izvajanju projektov v Parku Škocjanske jame.

Pri samih procesih vključevanja je bilo poudarjeno da komunikacija vzame nezanemarljiv čas in energijo. Predlagano je bilo večje zanašanje na ljubiteljsko (ali občansko) znanost ter njeno vključevanje v komunikacijske procese in v strokovno podporo odločitvam. Hkrati pa so bili pri teh procesih izpostavljeni tudi izzivi z pristopom NIMBY (angl. Not In My Back Yard – ne na mojem dvorišču/okolici), kjer so rezultati vključevanja lahko zbirke nestrinjanj z predlogi sprememb. Na tej točki, je bilo tudi izraženo mnenje, da gre pri pojavu NIMBY odzivov za izgovor pri neopravljenem delu, ki bi ga z boljšo komunikacijo, ozaveščanjem in izobraževanjem lahko naslovili. Izpostavljeno je bilo tudi, da je potrebno zagotoviti povratne informacije, kako so podana mnenja in predlogi javnosti bili uporabljeni in upoštevani.

Pri procesih javnih razgrnitev je bila izpostavljena težava z razumevanjem velikokrat zelo dolgih in tehničnih dokumentov, ki v taki obliki marsikomu onemogočajo sodelovanje in razumevanje vsebin. Medtem, ko je bilo pojasnjeno, da razgrnjeni dokumenti morajo slediti formatom, ki so določeni (velikokrat tudi na nivoju Evropske unije) in ki jih bo potrjevala vlada ali državni zbor, pa so bile kot možnosti za premostitev te vrzeli izpostavljene delavnice in različni dogodki, ki bi razgrnitev lahko spremljali, zato da se pojasni na bolj razumljiv način vsebino razgrnjenih dokumentov.

OSREDNJE PREDAVANJE – Odnos do narave kot povezanost z vsem živim

Osrednji gost dogodka prof. dr. Tomaž Grušovnik, dekan Pedagoške fakultete Univerze na Primorskem, je v svojem predavanju pokazal, da okoljska vzgoja ni zgolj prenos vednosti o naravi, temveč posega v same temelje posameznikovega bivanja, njegove navade in vrednote. Prav zato pogosto naleti na odpor: ljudje se vednosti izogibamo, kadar ogroža ustaljene načine življenja. Resnični izziv okoljske vzgoje zato ni, da bi vedeli več, temveč da bi bili pripravljeni živeti drugače. **»Človekov odnos do narave ni le racionalen, temveč globoko čustven in eksistencialen. Frommova ideja biofilije kot ljubezni do življenja kaže, da imamo notranjo težnjo po povezanosti z vsem, kar živi.«**

V svojem predavanju se je dotaknil tudi več družboslovnih teorij, kot je na primer teorija kognitivne disonance ter uokvirjanja (angl. framing), ki oblikujejo človeške miselne procese, odnos do informacij ter vplivajo na vedenja. Te teorije je prikazal na primerih ter jih povezal z javnimi stališči do podnebnih sprememb ter antropocentričnostjo stališč otrok nasproti mladostnikom.

Sodobna družba nas pogosto oblikuje v smeri praks, ki so v napetosti z okoljskimi vrednotami, hkrati pa predstavljajo del naše identitete. Zato okoljska vzgoja ne more temeljiti zgolj na moralnih apelih, ampak mora ustvarjati izkušnje in refleksijo, ki omogočajo postopno preoblikovanje načinov življenja. Šele tako lahko presežemo razkorak med tem, kar prepoznamo kot vredno, in tem, kako dejansko ravnamo.

PODELITEV NAGRADE RADA SMERDUJA

Slavnostna podelitev državne nagrade Rada Smerduja za izjemne dosežke na področju ohranjanja narave je potekala na Račjem otoku posestva Brdo. [Nagrada Rada Smerduja](#) je priznanje prizadevanjem, ki pomembno prispevajo k razvoju naravovarstvene stroke in k ohranjanju narave v Sloveniji. Je poklon strokovnosti, vztrajnosti, odgovornosti in predanosti - vrednotam, brez katerih si varstva narave ni mogoče predstavljati.

Državni sekretar MOP **Peter Lovšin** je v nagovoru na slavnostni podelitvi izpostavil, da z nagrado izražamo spoštovanje posameznikom, organizacijam in skupinam, ki s svojim delom, znanjem, raziskovanjem, predanostjo in vztrajnostjo pomembno prispevajo k ohranjanju slovenske naravne dediščine. »Uspehi na področju varstva narave nikoli niso rezultat posameznika ali posamezne institucije. So rezultat sodelovanja, strokovnosti, zaupanja in dolgoletne predanosti skupnemu cilju,« je podčrtal v svojem nastopu.

Prejemnik nagrade je postal [Morigenos – slovensko društvo za morske sesalce](#). V obrazložitvi je odbor za podeljevanje nagrade med drugim zapisal, da je Morigenos v Sloveniji prvi vzpostavil redni znanstveni monitoring delfinov in ga neprekinjeno izvaja že 25 let. Z dolgoročnim spremljanjem populacije v slovenskih vodah in raziskovalnimi metodami društva, kot so opazovanja s plovil, fotoidentifikacija, genetske in toksikološke raziskave ter akustične analize, je društvo prispevalo ključna spoznanja o populaciji te vrste v Tržaškem zalivu, ki danes velja za eno najboljše preučenih populacij v Sredozemlju. Razvili so tudi novo metodo prepoznavanja velikih pliskavk po obraznih potezah, ki omogoča natančnejše prepoznavanje posameznih osebkov, spremljanje populacij ter boljše razumevanje njihove ekologije in socialne strukture. **»Morigenos je povzdignil paradigmo Slovenije kot pomorske države na povsem novo raven. S civilno-družbeno dejavnostjo letošnjega prejemnika nagrade, ki obsega izjemno znanstveno in strokovno delo, izobraževanje ter spodbujanje občanske znanosti in krepitve aktivnega državljanstva, Slovenija stopa na najvišjo civilizacijsko stopničko pomorske države, takšne, ki spoštuje, raziskuje in varuje svoje morske ekosisteme.»**

Posebno zahvalo za prispevek k ohranjanju narave je odbor izrekel Javnemu zavodu Park Škocjanske jame, ki že 30 let upravlja Regijski park Škocjanske jame in opravlja poslanstvo ohranjanja in raziskovanja svetovno znanega zavarovanega območja, njegovih izjemnih geomorfoloških, geoloških in hidroloških znamenitosti, redkih in ogroženih rastlinskih in živalskih vrst ter kulturne dediščine.

Park Škocjanske jame je s premišljenimi in z različnimi strokami usklajenimi upravljavskimi ukrepi postavil visoke standarde za varstvo in ohranjanje zavarovanega območja kot svetovne dediščine ter postal vzor drugim upravljavcem doma in v tujini. Upravljavski ukrepi vključujejo tako premišljeno obnovo infrastrukture in omejevanje obiskovalcev v jami kot številne ukrepe na površju - vzpostavitev kraških travnišč, obnove kalov in suhih zidov.

Podelitev je zvočno in glasbeno dopolnil multi-instrumentalist **Samo Kutin**, solist in glasbenik v mnogih zasedbah, med drugim v mednarodno uveljavljeni zasedbi Širom. Poznan po rabi nekonvencionalnih in lastnoročno izdelanih glasbil in zvočil, je med drugim zaigral tudi na liro iz 6.500 let starega lesa jelke, ki so jo pred leti izkopali v Čadrgu, na območju Triglavskega narodnega parka.

